De Camino de Levante

LAS

De Camino de Levante

Een eenzame voettocht dwars door Spanje

Ed van der Aa

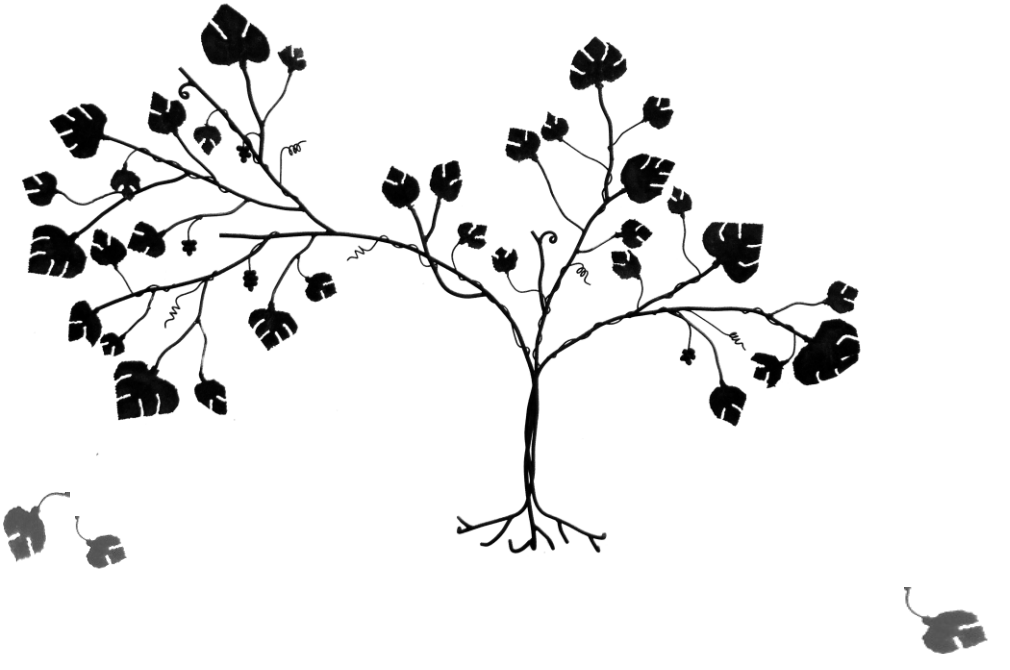

Dit landschap loop ik nu door
dit landschap loopt nu door mij

Wat was hier voor ik hier kwam
wat is hier als ik weer wegga

Uit: *Als het eenmaal ochtend is*
De Beuk, Amsterdam, 2000
Ook opgenomen in mijn vorige pelgrimsboeken

Overeenkomstig de bekende uitdrukking
draag ik dit derde pelgrimsboek eveneens op
aan de vrouw die het alleen-zijn steeds beter
onder de knie begint te krijgen …..

ISBN: 9789402152272
Uitgave: Brave New Books

Foto kaft: Drie van de twaalf Don Quichot-molens in Consuegra
Foto achterkant: In een toren van de Iglesia de los Jesuitas in Toledo
Blz. 2: Een van de twaalf Don Quichot-molens in Consuegra
Blz. 3: Metaalsculptuur van José Luis, kunstenaar en hospitalero in Villanueva de Bogas
Blz. 5: Torres de Quart, Valencia
Blz. 6: Gemeentehuis van Mora in Neo-Mudéjar-stijl
Blz. 19: Routekaartje
Blz. 106 t/m 129: Extra fotopagina's
Blz. 130 en 131: Inhoudsopgave en samenvatting etappes

© Ed van der Aa, Roermond, 2016
Informatie en bestellingen: edvanderaa@home.nl

'Deze route is het absolute niets en ongekend in zijn eenzaamheid.'
Pelgrim Helmut over de Camino de Levante.

Nog 2 pelgrimages

Na mijn vorige tochten blijven nog 2 pelgrimages in mijn hoofd rondspoken en zeuren om met voeten getreden te worden. Dat laatste klinkt onbedoeld erg negatief als je het figuurlijk opvat. Zo bedoel ik het natuurlijk niet. Daarvoor is bij mij in de loop der tijd te veel ontzag gegroeid voor deze eindeloze loopavonturen. Het is geen kattenpis, tevens geen klein bier om zo ver en zo lang van huis te zijn en af te wachten wat elke dag in de aanbieding heeft. In ieder geval de kms die gelopen moeten worden, hopelijk veel landschappelijk schoon en even aantrekkelijke, als interessante dorpen en steden.

Beide routes lopen van het zuidoosten in noordwestelijke richting diagonaal door Spanje en sluiten aan op andere bekendere wegen (resp. de Via de la Plata en de Camino Francés), waarlangs het mogelijk is Santiago de Compostela te bereiken. Voor mij is het einddoel Santiago niet (meer) aan de orde. Het zou de derde keer worden en dat is - hoewel in strijd met de bekende uitdrukking - niet mijn ambitie.
De **Camino de Levante** (Valencia-Zamora) loopt voor een groot deel min of meer parallel aan de Camino del Sureste, met dien verstande dat begin- en eindpunt van de laatste anders zijn: Alicante en Benavente. Mogelijke verwarring zit dan al bij voorbaat ingebouwd, lijkt me. Lees ik ook in een enkel verslag. Deze routes lopen zuidwestelijk onder Madrid door, de **Ruta de la Lana** (Alicante-Burgos) noordoostelijk van die stad (zie kaartje blz. 19).

Mij trekken zowel de Camino de Levante als de Ruta de la Lana erg aan om niet helemaal beredeneerbare redenen. Het heeft in ieder geval veel te maken met de onbekendheid van beide en de fraaie natuur en cultuur die ik op mijn weg mag verwachten. Mijn voorkeur gaat ernaar uit in het voorjaar te lopen vanwege de ontluikende bloemen- en plantenweelde.
Wat me enigszins schrik aanjaagt, zijn de enorme, lege gebieden waar enkelen over schrijven. Als het vergelijkbaar is met wat ik al doorlopen heb, dan kan ik de leegtes wel overwinnen. Vooral bij het lezen van de informatie van Pelgrim Helmut (kun je googelen) slaat de schrik in de benen, ook door de voetontsteking, waarmee hij op de Camino de Levante voortstrompelt. Dan kun je eindeloze wegen missen als kiespijn, om maar eens een vreemde vergelijking te gebruiken.

Moeilijk kiezen tussen deze twee Camino's! De eerstgenoemde is wat langer dan de andere. Mijn inschatting: 850 en 650 km, samen 1500. Per tocht veel minder dan wat ik al gedaan heb. Al die moeite voor naar verhouding weinig kms! Niet zo vreemd dat in de duistere krochten van mijn brein de gedachte begint post te vatten ze te combineren.
Lopen in een grote driehoek? Van Valencia of Alicante naar Zamora en Burgos en terug. Nadeel is dat een van de wegen dan tegen de richting in gelopen moet worden, met een 'overbodig' traject tussen Zamora en Burgos. Liever niet!

Dat levert grote problemen op met de aanduidingen onderweg (ik ga er even van uit dat die er zijn) en met de routebeschrijvingen, die ik aan het verzamelen ben.

Informatie

Over de Camino de Levante is het nodige te vinden op internet. Ook 2 geschikte boeken:
- *Camino de Levante von Valencia nach Zamora,* ISBN: 9783866862715. Compact boekje uit de Outdoor-serie. Duitstalig, niet recenter dan 2010 en voorlopig niet in herdruk. Nu zal er op deze pelgrimsweg, waar de tijd lijkt stil te staan, niet veel veranderd zijn (hopelijk). Ik kan evt. aanvullen met gegevens van diverse internetsites. Via de site van de uitgever: www.conrad-stein-verlag.de (Camino de Levante) is een update te downloaden of te raadplegen. Ik kies ervoor met deze gids de onderneming aan te pakken.
- *Camino de Santiago de Levante, GR 239, de Valencia a Santiago,* ISBN: 9788461654642. Spaanstalig, uit 2013, met ringband. Dit zware boek beschrijft de hele route vanaf Valencia tot aan Santiago. Voor mij deels niet nodig dus.

Over de Ruta de la Lana is wel wat te vinden op internet, maar er bestaan geen geschikte boeken over deze Ruta. (Terzijde: Waarom de ene *Camino* genoemd wordt en de andere *Ruta*? Ik denk dat dat historisch zo gegroeid is. Er zal geen straf op staan de benamingen te variëren.) Het enige boekje dat ik vind, is het Spaanstalige:
- *La Ruta de la Lana, Guía del Peregrino a S. de C.,* ISBN: 8493070602. Het stamt al uit 1999 en begint de beschrijving (pas) in Monteagudo de las Salinas, 38 km voor Cuenca, de Ruta de la Lana II genoemd in sommige informatiebronnen.

Een eenzame pinus bevestigt de leegte van La Mancha

Wat m. i. mogelijk is

1. De Camino de Levante
Vliegen naar Valencia (stedentrip!), lopen naar Zamora. Trein via Madrid naar Alicante.
2. Ruta de la Lana
Lopen van Alicante naar Burgos en vandaar voor de derde keer met de Euroliner (ALSA) terug naar Breda.
(Dat de 2de tocht anders zal aflopen, weet ik op het moment van schrijven uiteraard nog niet.)

Slaapadressen

M.b.v. deze sites zijn veel overnachtingsadressen te vinden op de diverse Camino's:
- mundicamino.com/loscaminos.cfm
- todosloscaminosdesantiago.com
- Ruta de la Lana Alicantina (Alicante): hébergements

Ook in verslagen van pelgrims zijn adressen te vinden.
Voor de geïnteresseerde lezer kan ik lijstjes met overnachtingsadressen van beide Camino's doormailen. Voor mogelijke wijzigingen kan ik niet instaan. Mijn mailadres staat voor in dit boek (blz. 4).

Verlossing

Om mezelf van het dubben te verlossen over wel of niet gaan en hoe en wanneer, in welk jaar(getijde), heb ik op 27-08-15 een stedentrip voor 4 dagen geboekt naar Valencia. Vertrek op 23-03-16. Dan ligt dat tenminste vast! Een eenvoudig hotel (hostal): DingDong Telas, Carrer de la Tapineria 13. Zeer centraal gelegen bij de kathedraal en Plaza de la Reina op ca. 50 m. Verkijk je niet op die 4 dagen, netto zal de helft overblijven wegens aankomst en vertrek. Reden om niet met z'n tweeën naar Valencia te gaan, wat we even overwogen hebben. Naar verhouding is een boeking voor 2 personen nl. veel goedkoper p.p.
Op de terugreis op 26-03-16 van Transavia Airlines, vluchtnummer: HV 5106, blijft mijn stoel onbezet, tenzij er serieuze beletselen zijn om die dag te gaan beginnen aan de lange wandeling(en).

Verrassend telefoontje

Eind augustus '15 krijg ik een verrassend telefoontje van Pedro (70 j.) uit Spijkenisse, de pelgrim die ik in het begin van mijn vorige tocht een paar keer ontmoet heb. In El Real de la Jara heb ik hem voor het laatst gezien. Hij liep toen nog 20 km door naar Monesterio en wilde

de Via de la Plata - om persoonlijke redenen - in zo kort mogelijke tijd voltooien. Het is hem niet gelukt. Kort na onze laatste ontmoeting is hij sterk gedemotiveerd geraakt en heeft hij een vlucht naar huis genomen. Het was zijn 3de Camino. Zou dat gegeven eveneens een rol gespeeld hebben bij het verlies aan motivatie? Het ongebreidelde, verrassende, spannende van de eerste keer is aan inflatie onderhevig.

Zeker, er zijn soms dode momenten onderweg, dat heb ik ook wel ervaren, vooral in de kou en nattigheid van Galicië (en na onvriendelijke bejegening). Wat doe ik mezelf aan en waarom? Wat zoek ik hier zo ver van huis en haard? Hoe lang duurt deze tergend langzame reis nog? Gedachten die je van je af moet zetten, maar ze dringen zich nu eenmaal op, borrelen naar boven als windjes in de badkuip. Probeer daar maar eens een hand op te leggen!
Een dag rust, bij voorkeur in een mooie stad, kan dan helpen het dode gevoel te overwinnen of een heerlijke maaltijd. Even jezelf verwennen. Ik heb af en toe een beter onderkomen gezocht in een hostal of (goedkoop) hotel en een enkele dag maar weinig kms gelopen. Dat helpt om over een inzinking heen te komen en de digitale berichten van Ine, niet te vergeten. Geen telefoongesprekken in mijn geval. Ik klap dan dicht na zoveel weken eenzaamheid. Dat bemoedigt niet echt. Integendeel!

Goed en wel thuis krijgt Pedro spijt van zijn beslissing de Camino overhaast verlaten te hebben en ….. hij neemt het besluit terug te gaan ongeveer naar het punt waar hij de strijd opgaf. In september gaat hij weer lopen en belooft om me nadien te informeren over het verloop van zijn hervatte pelgrimage.

Hij komt zijn belofte na en bericht mij begin oktober dat hij op de 1ste van die maand in Santiago is aangekomen. Hij heeft eveneens problemen gehad, lopen dwalen, tussen Cañaveral en Galisteo, waar dwingende pijlen staan richting Riolobos, afwijkend van de oorspronkelijke Camino. De situatie voor Riolobos is inderdaad erg onduidelijk. Ik wilde me niet laten dwingen om naar een dorp te gaan (om commerciële redenen), dat volgens het boekje buiten de route ligt. Ik had wat die dagtocht betreft tegenstrijdige adviezen gekregen en wilde gewoon de oude wegen belopen, zoals ik dat eigenwijs op nog een paar plekken gedaan heb. Het werd op den duur wat meer spoorzoeken, maar met één duidelijke aanwijzing in de verte: het ommuurde stadje Galisteo op enkele kms. Ik heb dat beeld lijnrecht (noordwaarts) benaderd en dus niet verder gelet op aanwijzingen. Dat laatste stuk heb ik geen bestaand pad gevolgd en ik weet niet of dat er is.

Verwachte, negatieve benadering van boeren heb ik niet ervaren, integendeel. Zoals ik beschrijf in mijn vorige boek (blz 79 e.v.), werd ik juist heel hartelijk ontvangen door een groep jongeren op een boerderij. Wel wat geluk gehad, denk ik, dat ik steeds doorgangen vond in de vele afrasteringen en bv. niet bij een onoverbrugbare beek of rivier uitkwam.
Toevallig lees ik in een blog van een Belgische pelgrim dat er problemen waren ondervonden op deze 'weiland-dagtocht'. Iemand "moest zelfs door water waden tot aan zijn ellebogen, over hekken kruipen en door weiden lopen waar stieren werden geweid voor de stieren-gevechten." Misschien licht overdreven, maar ik heb nooit beweerd en zal dat ook niet doen,

dat het pelgrimeren een schuifeltocht door de achtertuin is. Kortom: kies zekerheidshalve toch maar voor de nieuwe pijlen naar Riolobos! Een omweg van 5-7 km.

Omdat ik nogal wat verslagen lees van anderen constateer ik dat lichamelijk letsel, ontstekingen, ernstige blaarvorming, e.a. onwelkomenheden nogal eens optreden als men veelvuldig te lange dagtochten maakt en niet luistert naar de signalen van het lichaam. Kost wat kost door wilt lopen en bv. geen rustdagen inlast. Het is toch geen wedstrijd!? Neem je tijd, zou ik zeggen. Ja, jij ook, Ed!

Nog een verrassing

In het herfstnummer van kwartaalblad *Vruchtbare Aarde*, *Spiritueel Cultureel Tijdschrift*, wordt ruim aandacht besteed aan mijn laatste boek onder de titel: *Lopen over de Zilverroute.*
Zie: www.vruchtbareaarde.nl, herfsteditie 3-2015.

Meteen al enkele reacties en bestellingen voor mijn boek. Ook van iemand die van plan is de route vanaf Santiago de Compostela terug te lopen naar het zuiden om dan stap voor stap in de Mosarabische cultuur terecht te komen. Hij wil uiteindelijk de wandelroute vervolgen naar Cordoba, Granada en Almería om dan over te steken naar Marokko! In het spoor van de Arabische en deels Joodse mensen na de Reconquista.
Bewonderenswaardig, maar hij moet wel beseffen dat je in de war kunt raken door de aanwijzingen die allemaal richting Santiago wijzen. Achterstevoren lopen!? Je kunt natuurlijk op de dorpen en steden lopen. Mogelijk geeft mijn boek wat houvast.

Monasterio de Oseira Een van de foto's bij het artikel in *Vruchtbare Aarde*

Om in de sfeer te komen

In de voorlaatste week van oktober wordt de binnenstad van Roermond behangen met kerstversiering en bijpassende verlichting, opent een gespecialiceerde pepernotenwinkel op de Markt en begint Nederland, het land van de kleingrutters, zich opnieuw weer lekker druk te maken over de kleur van Zwarte Piet. Ik meld het alleen maar, zonder commentaar verder. Ik probeer gewoon twee maanden alle (kerst)ballen omhoog te houden.

Vanwege een (wekenlang) brullend aggregaat loop ik in een wijde boog om het Munsterplein heen, waar het keigezellig schijnt te zijn (op een veel te vroeg geboren kerstmarkt) vooral door een aantal gammele skihutten boordevol spullen die je normaalgesproken niet koopt en nu ook niet. Verspilling van energie en grondstoffen.
Misschien dat Obama er op de grote milieuconferentie (zie verderop) begin december in Parijs iets over kan zeggen in twee tussenzinnen en met ernstige blik. Wat is die man in korte tijd grijs geworden, zeg! Wat is er over van het gevoel van hoop dat hij bij zijn beëdiging als de 44ste president van de USA op 20 januari 2009 aan de wereld gaf? Een man die regelmatig in tranen het volk te woord staat.

Halloween, het opstapje

31 Oktober duwt de commercie ons nog het pompoenenfestijn door de strot. Oorspronkelijk Amerikaans/Engelse griezel- en dodenparty. Dus het is leuk, dus wij moeten dat ook willen. Kerstverlichting, pepernoten, griezelversierselen, klamme kitschhutten, een paar draaimolentjes en een heuse Glühwein Bar, alles tegelijk uit de kast. Het Lederhosen- en dirndlgebeuren mag natuurlijk niet vergeten worden, maar dat bierfestival laat ik helemaal langs me heen gaan. Ik kan er niets in ontdekken waarmee ik zelfs maar een flintertje affiniteit heb. Evenmin met de dweil- en kwijlavonden, wat dat dan ook moet voorstellen. Eigentijdse varianten op Sodom en Gomorra?

Wat bruist de stad weer volop! Ik kom niet meer bij, zo gezellig is het. De Pietendiscussie en de vluchtelingenproblematiek, IS, ISIS, ISIL of DAESH, we kunnen het even terzijde schuiven. Halloween, het opstapje naar de 11de van de 11de. Ja, het gaat weer beginnen! Zowaar mensen met hèt pekske aan en een pilske in de hand op straat. Een enkele verklede gast kijkt daarbij alsof hij moet poepen.

Kunnen we trouwens dat woord 'bruisen', vooral in relatie tot stedelijke activiteiten, uit het woordenboek schrappen. Een misleidender eufemisme en afzichtelijker cliché ken ik niet.
Een grote bak kolkende herrie en hoempapa voorstellen als iets dat bruist! Zoiets kan alleen ontspruiten aan ambtelijke breinen die het werkterrein, de stedelijke omgeving, op de kaart willen zetten (nog zo'n cliché). Opstoten in de vaart der volkeren. Waar zijn de bruistabletten? Teiltje mag ook.

Vriendelijk verzoek op een raam

Vluchten kan niet meer

Bijzonder triest om dagelijks in alle media te zien hoe grote mensenmassa's op drift zijn geraakt en in Europa een veilig heenkomen zoeken. Die veiligheid kun je in twijfel trekken, als je het geschreeuw en gebral hoort op informatiebijeenkomsten. De schuin opgestoken armen en gebalde vuisten vertonen een parallel met een andere duistere periode in de geschiedenis. Discussies worden gesmoord in verlammende slogans. Schuim drijft nu eenmaal altijd boven.
De impact van de tenhemelschreiende foto van het Syrische jongetje in foetushouding op een strand bij het Turkse Bodrum is snel uitgewerkt. Alan Kurbi werd niet ouder dan 3 jaar, zijn broertje Galib slechts 5. Tenhemelschreiend!

Op 31 oktober stort een Russisch passagiersvliegtuig met 224 vakantiegangers neer na een bomexplosie en het kan niet uitblijven: alweer afschuwelijke aanslagen in Parijs op vrijdag de 13de november. Op 2 december een aanslag in San Bernardino (Californië) en een steekpartij in Londen (om Syrië te redden).
Brandhaarden laaien op, zijn niet bij te houden. Welke vormen kan waanzin verder nog aannemen?

Moeder Aarde kan deze tragiek en de aantasting van de leefomgeving niet meer verwerken en krijgt er koorts van. Haar temperatuur loopt op. De grote milieuconferentie in Parijs moet uitsluitsel geven over het aantal graden en over doeltreffende maatregelen om de koorts te bestrijden.
De volgende Sinterklaas-uitspraak van een van de deelnemers (Tasneem Essop van WWF = World Wide Fund for Nature) geeft niet veel hoop: 'We zijn op dit moment vooral bezig de dekstoelen op het schip te verplaatsen om beter zicht te hebben op de ijsberg.' (*de Volkskrant* van 5 dec.) In dezelfde krant het bericht dat Nederland mogelijk ook gaat bombarderen in Syrië en dat we dan de elfde coalitie-luchtmacht zijn die deelneemt. Waarom wordt deze steeds meer uitdijende strijd niet gewoon als de 3de wereldoorlog benoemd?

Ondertussen ook in het nieuws: "Warenhuis HEMA stopt resoluut met zijn strategie om als prijsvechter of met minisupermarkten de concurrentie aan te gaan met winkels als Action en Albert Heijn …. HEMA zal zich vanaf nu concentreren op basics als ondergoed en T-shirts." De redding is nabij! Zeker nu AH op de oudjes gaat letten en de postbezorgers een wakend oog houden op ongeregeldheden in de wijken. De postduiven zitten wat ruimer in de tijd nu ze geen blauwe enveloppen meer hoeven te bezorgen. Belastingbrieven zijn alleen nog digitaal te ontvangen met DigiD. Kunnen de computerloze ouderen en andere digibeten daarvoor eveneens bij AH terecht?

Het is in de tijd van de omvangrijke volksvergadering voor de redding van de aarde dat de Europese Bank besluit nog eens een astronomisch bedrag in de economie te proppen bovenop het nog vele malen grotere bedrag dat er al in geduwd is. Heb ik dat gemerkt? Mijn buurman of -vrouw? Wie wel? Wie moet dat geld omzetten in (overbodige) consumptie-goederen, waarmee we het milieu verder kunnen verzieken? Wie snapt het nog, deze verdwazing?
Hoe onze (klein)kinderen deze geleidelijke vernietiging van een planeet uit te leggen? Verbergen we ons dan achter het excuus: we wisten het niet? Kunnen we vluchten naar een andere bewoonbare, aardachtige leefbol en het daar vanaf de nieuwe Adam en Eva beter aanpakken?

Half december is het lente; de 17de dec. de warmste ooit gemeten. De daaropvolgende dagen eveneens in T-shirt. De natuur is helemaal de kluts kwijt, Youp is uitgepreekt en Mark Rutte houdt eindelijk op met alles weg te (grijns)lachen.
Er vallen zware woorden tijdens het Teeven-debat op 16 december, zoals roversbende, maffiafamilie, gesjacher. 'Een ongelooflijke stommiteit,' zegt Rutte zelf en 'Ik had meer op de bal moeten zitten.' Een nieuwe dooddoener is geboren. Een beschamende les in deemoedigheid voor alle betrokkenen, links of rechts.

De Gemeente Roermond brengt nog eerder dan de kerstboom Het Licht op de Markt en verplaatst 4 lantaarnpalen 1 meter dichter naar onze gevels. Dagenlang werk voor 'Herbertje'. Mij ontgaat de zin daarvan. Zo hobbelen we met z'n allen naar de warmste kerstdagen ooit en de jaarwisseling 15/16.